

Bijlage bij GS-brief

Datum
22 maart 2024

Zaaknummer
2024-003087

Blad
1 van 26

Onderwerp
Uitvoeringsagenda Gezonde Leefomgeving 2024

Portefeuillehouder
Ans Mol-van de Camp

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
2	Inleiding.....	5
3	Programma 2024 met doorkijk naar 2025	6
3.1	Generieke uitvoering	6
3.2	Luchtkwaliteit en geur	8
3.2.1	Luchtkwaliteit.....	8
3.2.2	Geur.....	12
3.3	Bodem en ondergrond.....	13
3.4	Geluid en stilte	17
3.5	Externe veiligheid.....	20
4	Juridische consequenties	23
5	Financiële consequenties.....	24

1 Samenvatting

Iedereen heeft recht op een gezonde leefomgeving. Daarom nemen wij maatregelen en stimuleren wij het behouden en waar mogelijk verbeteren van een gezonde en veilige leefomgeving. Deze uitvoeringsagenda beschrijft hoe wij dit in 2024 zowel inhoudelijk als procesmatig doen. De basis van onze werkzaamheden komen voort uit wettelijke taken en landelijke beleidsambities.

Daarnaast geeft de kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) richting aan deze uitvoeringsagenda. Wij hanteren vier uitgangspunten voor een gezonde en veilige leefomgeving: het toepassen van het voorzorgsbeginsel, geen Gelderse koppen, integraal en in samenhang, samenwerken met partners.

In 2024 gaan wij aan de slag met het verder uitwerken van vijf generieke ambities. Ten eerste werken wij mee aan het thema gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie. Onze input is hierbij een 'bouwsteen' voor de nieuwe omgevingsvisie. Onze tweede ambitie is om te werken vanuit een bronaanpak waarbij we verontreiniging bij de bron beperken. Als derde nemen wij gezonde leefomgeving mee in gebiedsgericht werken. Verder hanteren wij 'meten is weten'. Wij willen datagedreven werken. Tot slot verkennen wij cumulatie en latente ruimte.

Naast generieke ambities werken we in 2024 ook aan de vijf milieuthema's: luchtkwaliteit, geur, bodem en ondergrond, geluid en stilte en externe veiligheid. Per thema zijn er enkele activiteiten waar in 2024 de nadruk op ligt.

Voor **luchtkwaliteit** zijn de accenten in de uitvoering:

- Impact van mogelijke nieuwe EU-normen (die ingaan in 2030) inzichtelijk maken voor provincie Gelderland.
- Samenwerking met gemeenten intensiveren om de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (SLA) te bevorderen.
- Verkennen hoe we luchtkwaliteit kunnen meenemen in vergunningverlening (in samenspraak met bedrijven en omgeving).
- Opschalen inzet schonere mobiele werktuigen en implementeren convenant Schoon en Emissieloos Bouwen.
- Vergunningverlening ontgassingsinstallaties voorbereiden voor het landelijk verbod varend ontgassen dat naar verwachting per 1 juli 2024 ingaat.

Voor **geur** zijn de accenten in de uitvoering:

- Kennisoverdracht naar gemeenten.
- Harmonisering beleid met betrekking tot geurregels bij gemeenten.

Voor **bodem en ondergrond** zijn de accenten in de uitvoering:

- 'Water en bodem sturend' toepassen in gebiedsprocessen.
- Het inzichtelijk maken van de kwaliteit van landbouwbodems en het stimuleren van duurzaam bodembeheer.
- Het inzichtelijk maken van de impact van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn voor de provincie.
- De uitwerking van een aantal bodemtaken onder de Omgevingswet.

Datum

22 maart 2024

Zaaknummer

2024-003087

Blad

4 van 24

Voor **geluid en stilte** zijn de accenten in de uitvoering:

- Het opstellen en vaststellen van het Actieplan Geluid 2024-2028.
- Het opstellen en vaststellen van geluidproductieplafonds voor alle provinciale wegen.

Voor **externe veiligheid** zijn de accenten in de uitvoering:

- Het actualiseren van het externe veiligheidsbeleid uit 2019 met het uitvoeren van een Impactanalyse externe veiligheid.
- De Gelderse inbreng in landelijke overlegstructuren met betrekking tot Robuust Basisnet over vervoer gevaarlijke stoffen en toekomstige stromen waterstofrijke energiedragers, zoals ammoniak over spoor, water en via buisleidingen.
- Intensiveren en stimuleren van de kennisoverdracht naar en binnen de Gelderse omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en gemeenten met het Gelders Externe Veiligheids Overleg (GEVO).

Voor Gezonde en Veilige leefomgeving is in de begroting van 2024 een bedrag van €10,99 miljoen opgenomen, waarvan €5,5 miljoen aan structurele middelen.

2 Inleiding

‘Iedereen heeft recht op een gezonde leefomgeving’. Dit belangrijke uitgangspunt hebben wij vastgelegd in ons coalitieakkoord 2023-2027 ‘Gelderland gewoon doen’. Een gezonde leefomgeving is ook een veilige omgeving en een omgeving waarin de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Een omgeving die uitnodigt tot een gezonde leefstijl. Een goede gezondheid draagt bij aan een betere kwaliteit van leven. Daarnaast geeft het Gelderlanders de mogelijkheid om hun levensdoelen te realiseren.

Wij nemen maatregelen en stimuleren het behouden en waar mogelijk verbeteren van een gezonde en veilige leefomgeving. Onze activiteiten zijn vooral gebaseerd op het uitvoeren van wettelijke taken. Deze zijn voornamelijk gebaseerd op Europese wet- en regelgeving. Andere activiteiten die wij uitvoeren zijn bestuurlijk afgestemd, zoals het Schone Lucht Akkoord. Al onze werkzaamheden hebben direct een relatie met vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Zowel vanuit de uitvoering als vanuit beleid komen nieuwe vraagstukken en knelpunten in beeld. Voorbeelden zijn Zeer Zorgwekkende Stoffen en gezonder vergunnen. Op dit moment werken wij aan een goede aansluiting (BIG-8) tussen beleid en uitvoering met een nieuwe Uitvoerings- en handhavingsstrategie en door beleidsverkenningen en concrete projecten. Alle onderdelen zorgen ervoor dat wij een scherp beeld hebben van de in te zetten instrumenten en de benodigde capaciteit om deze opgave ook uit te voeren.

Naast deze werkzaamheden werken wij in 2024 ook mee aan het vernieuwen van de omgevingsvisie. Een van de aanleidingen is dat de milieubeginselen niet zijn opgenomen in de visie. Dit is wel een verplicht onderdeel onder de Omgevingswet. Het is belangrijk dat ook in de nieuwe visie het bereiken, in stand houden en waar mogelijk verbeteren van een gezonde leefomgeving centraal verankerd worden.

In deze uitvoeringsagenda beschrijven we hoe wij de kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) uitwerken en vertalen naar doelen, resultaten en activiteiten. Wij hebben vier uitgangspunten vastgesteld: toepassen van het voorzorgsbeginsel, geen Gelderse koppen, integraal en in samenhang, samenwerken met partners. Voor het voorzorgsbeginsel werken wij een aparte notitie uit die wij voor de zomer aan de Staten aan gaan bieden.

Deze uitvoeringsagenda beschrijft hoe wij in 2024 zowel inhoudelijk als procesmatig bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving. Het programma is uitgesplitst in een generieke uitvoering en een uitvoering per thema (luchtkwaliteit, geur, bodem, geluid en externe veiligheid). Aan het eind van het document beschrijven we de juridische consequenties en de financiële planning van deze uitvoeringsagenda.

3 Programma 2024 met doorkijk naar 2025

In dit hoofdstuk beschrijven we het programma voor 2024. De kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) noemt vijf generieke ambities en vervolgens de thema's luchtkwaliteit, geur, bodem en ondergrond, geluid en stilte en externe veiligheid.

Dit hoofdstuk begint met een beschrijving van de uitvoering van de vijf generieke ambities. Deze zijn nog relatief nieuw en vragen nog om concretisering en uitwerking. De beschrijving hiervan in deze uitvoeringagenda is daardoor nu nog procesmatig. Vervolgens geven we een beschrijving van de uitvoering van de thema's. Per thema beschrijven wij welke uitdagingen er op dit moment zijn. Daarna komen de accenten in de uitvoering van 2024, de verwachte mijlpalen en de wettelijke taken aan bod. Vervolgens beschrijven wij welke data we nodig hebben, hoe we deze verzamelen en monitoren. Verder geven wij een overzicht van alle activiteiten die wij gaan doen in 2024. Ook benoemen wij de risicoanalyse. We eindigen ieder thema met een doorkijk naar 2025.

3.1 Generieke uitvoering

In de kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) zijn de volgende generieke ambities benoemd:

- Bouwsteen gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie.
- Werken vanuit een bronaanpak.
- Gezonde leefomgeving in gebiedsgericht werken.
- Meten is weten en van daaruit naar actie.
- Verkenning van cumulatie en latente ruimte.

In 2024 vullen we deze generieke ambities in. Dit doen we samen met (relevante) andere provinciale programma's en externe betrokkenen, zoals de GGD en omgevingsdiensten. De invulling van de ambities vindt zowel inhoudelijk als procesmatig plaats.

Bouwsteen gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie

Wij werken mee aan het thema gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie. Andere thema's rondom gezondheid worden ook opgenomen in de omgevingsvisie (op basis van de moties 24M2 en 24M3 aangenomen op 31 januari 2024). Denk hierbij aan hitte, vergroening, waterveiligheid en bewegen. De opgave is om samenhang aan te brengen tussen dit programma, de visie en de uitvoering.

Werken vanuit een bronaanpak

Wij willen verontreiniging van de leefomgeving bij de bron beperken. Dit past bij het voorzorgsbeginsel die wij uitwerken in een aparte notitie die wij voor de zomer aan de Staten aan gaan bieden. Wij gaan na welke instrumenten wij kunnen ontwikkelen die bijdragen aan een bronaanpak. Dit stemmen wij zorgvuldig af met VTH. Daarnaast besteden wij extra aandacht aan Zeer Zorgwekkende Stoffen in het leefmilieu. Dit doen wij door metingen uit te voeren. Tot slot geven wij meer aandacht aan preventie van verontreiniging via ruimtelijke ordening en economische ontwikkelingen.

Gezonde leefomgeving in gebiedsgericht werken

Wij nemen gezonde leefomgeving mee in gebiedsgericht werken. We ontwikkelen hiervoor een werkwijze die de gezonde leefomgeving in stand houdt of zelfs verbetert. In onze werkwijze geven wij voorrang aan gebieden waar de druk op de gezonde leefomgeving het grootst is. We selecteren deze gebieden op basis van kenmerken van de leefomgeving. Vervolgens kijken we hoe onze huidige instrumenten kunnen aansluiten bij lopende gebiedsprogramma's.

Metten is weten en van daaruit naar actie

Wij willen data-gedreven werken. Daarvoor brengen we eerst in kaart welke informatie we nodig hebben. Onze doelstellingen sturen ons hierbij. Verder kijken wij naar informatie die nodig is voor anderen in de besluitvorming. Een voorbeeld hiervan is het mee laten wegen van gezondheid in besluitvorming rondom ruimtelijke ontwikkelingen.

Vervolgens kijken wij hoe we aan deze data komen. Het kan zijn dat we data via anderen kunnen verzamelen. Als dit niet kan, gaan wij zelf metingen verrichten. We maken hiervoor een monitoringsplan. Zo sluiten we aan bij het provinciale traject rondom datapleinen. De data die wij verzamelen, stellen we beschikbaar via de Atlas Leefomgeving. Dit kan als basis worden gebruikt voor ruimtelijke initiatieven en besluitvorming.

Verkenning van cumulatie en latente ruimte

Cumulatie en latente ruimte zijn twee onderwerpen voor verdere uitwerking. Cumulatie is een stapeling van milieubelasting. Latente ruimte is onbenutte milieuruimte of ruimte die vrijkomt door vervallen vergunningen. Op dit moment ontbreekt over deze onderwerpen nog kennis, ook bij kennisinstellingen.

Wij gaan onderzoeken waar cumulatie optreedt. Ook willen wij kijken naar wat dit betekent voor de uitvoeringspraktijk. Wij volgen de ontwikkelingen van landelijke kennis, beleid en regelgeving. Verder gaan we met andere provinciale programma's kijken hoe we met latente ruimte kunnen omgaan. Tot slot voeren wij een pilot 'gezonder vergunnen in samenspraak met bedrijven en omgeving' Nijmegen-West en Weurt uit. Deze pilot is in eerste instantie gericht op verkleinen van de benutte ruimte in de vergunning. Mocht er bij de pilot-bedrijven sprake zijn van een (grote) latente ruimte, dan kijken wij ook naar de mogelijkheden om de latente ruimte te verkleinen. Met de pilot doen we ervaringen op en verkrijgen we inzichten in de consequenties voor VTH-taken.

3.2 Luchtkwaliteit en geur

3.2.1 Luchtkwaliteit

Uitdagingen

De lucht die we inademen is in de afgelopen decennia veel schoner geworden mede door de inspanningen van het Schone Lucht Akkoord en het schoner worden van het wegverkeer, bedrijven en de scheepvaart. Toch bevat de lucht nog steeds stoffen die een negatieve invloed hebben op onze gezondheid. Daarbij gaat het met name om fijnstof en stikstofdioxide. De belangrijkste bronnen van luchtverontreiniging in Gelderland zijn wegverkeer, houtstook, mobiele werktuigen, industrie en landbouw. In het zuiden van Gelderland is de scheepvaart ook een belangrijke bron.

Luchtverontreiniging is een van de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid. Het verlies aan gezonde levensjaren is te vergelijken met het effect van overgewicht. Langdurige blootstelling aan luchtverontreiniging kan leiden tot hart- en vaatziekten, longkanker, astma en afname van levensverwachting. Inwoners van Gelderland stierven in 2021 gemiddeld 10,5 maanden eerder dan als er geen luchtverontreiniging zou zijn.

De gezondheidseffecten van luchtverontreiniging treden al op bij lage concentraties, (ver) onder de Europese grenswaarden. De WHO heeft in 2005 advieswaarden opgesteld die gebaseerd zijn op te verwachten gezondheidseffecten. Deze advieswaarden zijn ambitieuzer dan de Europese normen. De WHO-advieswaarden zijn in 2021 verder aangescherpt. De Europese Commissie heeft in 2022 nieuwe normen voorgesteld die een tussendoel zijn richting de WHO-advieswaarden van 2021.

De lucht in Nederland en ook in Gelderland voldoet nog niet overal aan de nieuwste WHO-advieswaarden. Op zo'n 10% van de adressen in Gelderland werden in 2021 de advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof gehaald (Rapport Luchtkwaliteit en gezondheid in Overijssel en Gelderland, 2023 van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)).

Accenten in de uitvoering 2024

Wij besteden in 2024 bijzondere aandacht aan:

- Impact van mogelijke nieuwe EU –normen inzichtelijk maken voor provincie Gelderland.
- Samenwerking met gemeenten intensiveren om de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (SLA) te bevorderen.
- In samenspraak met bedrijven en omgeving verkennen we hoe we luchtkwaliteit kunnen meenemen in vergunningverlening.
- Opschalen inzet schonere mobiele werktuigen en implementeren convenant Schoon en Emissieloos Bouwen.
- Vergunningverlening ontgassingsinstallaties voorbereiden voor het landelijk verbod varende ontgassen dat naar verwachting per 1 juli 2024 ingaat.

Mijlpalen 2024

- Publicatie voortgangsmeting SLA door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) in het tweede kwartaal.
- Landelijk verbod varende ontgassen per 1 juli.
- Rapportage pilot mobiele werktuigen Schakel Achterhoek A1 in het tweede kwartaal.
- Afronding pilot ‘gezonder vergunnen in samenspraak met bedrijven en omgeving’ eind van het jaar.

Wettelijke taken

De provincie monitort de omgevingswaarden voor luchtkwaliteit in aandachtsgebieden en daarbuiten. De wijze waarop dit gebeurt, staat voorgeschreven in de Omgevingswet. De richtlijn die wordt gebruikt, komt van de Europese Unie (Luchtkwaliteitsrichtlijn 2008/50/EG). Deze richtlijn bevat normen voor de concentraties van een aantal stoffen in de buitenlucht. Ook leveren wij gegevens aan voor de monitoringtool Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK).

Een andere wettelijke taak die de provincie heeft, is het actief informeren van bewoners bij smog. Bij smog zitten er tijdelijk meer vervuilende stoffen in de lucht. Smog kan optreden bij bepaalde weersomstandigheden, bijvoorbeeld heet en windstil weer. Het RIVM is door de provincies gemandateerd om deze informatievoorziening uit te voeren. Het RIVM geeft een smogwaarschuwing af als er kans is op matige smog en een smogalarm als er kans is op ernstige smog.

Tot slot zijn er ontwikkelingen in het Europese luchtbeleid. De verwachting is dat wij per 1 januari 2030 moeten voldoen aan strengere normen voor fijnstof en stikstofdioxide. Voor fijnstof worden deze mogelijk gelijk aan de doelen van het Schone Lucht Akkoord (SLA). Voor stikstofdioxide worden de normen mogelijk twee keer zo streng. Deze EU-normen vormen een tussenstap tussen de huidige wetgeving en de advieswaarden van de WHO. De Europese besluitvorming in Brussel wordt waarschijnlijk voor de Europese verkiezingen in juni 2024 afgerond. Daarna bepalen wij samen met de SLA-partners wat dit voor ons betekent.

	SLA streefdoel voor 2030	Al wettelijk verplicht	Vanaf 2030? verplicht	EC voorstel: naar toe werken na 2030
	WHO-advieswaarden (2005)	Huidige EU grenswaarden	Nieuw EC voorstel	2021 WHO-advieswaarden
NO ₂	40 µg/m ³	40 µg/m ³	20 µg/m ³	10 µg/m ³
PM ₁₀	20 µg/m ³	40 µg/m ³	20 µg/m ³	15 µg/m ³
PM _{2.5}	10 µg/m ³	25 µg/m ³	10 µg/m ³	5 µg/m ³

Tabel 1: Overzicht van oude en nieuwe advieswaarden van de WHO, SLA streefdoelen en het voorstel voor nieuwe Europese luchtkwaliteitsnormen.

Data en monitoring

Wij brengen de luchtkwaliteit, de bronnen van luchtverontreiniging en de ontwikkeling van de luchtkwaliteit in kaart. We maken hiervoor gebruik van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit en de voortgangsmetingen van het SLA.

Wij verzamelen data op verschillende manieren. Ten eerste bewaken wij de luchtkwaliteit langs provinciale wegen en in de omgeving van veehouderijen. Hiervoor leveren wij gegevens aan voor de voortgangsmeting van het SLA. Het RIVM berekent daarmee de luchtkwaliteit en de effecten op gezondheid. Daarnaast leveren wij gegevens aan voor het Centraal Instrument Monitoring Lucht Kwaliteit (CIMLK). Wij verwerken de monitoringsgegevens samen met de GGD.

Ten tweede bewaken wij de luchtkwaliteit op specifieke plaatsen. Wij meten in Arnhem aan de Pleijweg. Het RIVM gebruikt de metingen ter controle van de jaarlijkse monitoringsgegevens. Ook meten wij voor omgevingskwaliteitscontrole en het informeren van omwonenden. Op dit moment meten we bij Zutphen en Lochem bij het infrastructurele project 'Schakel Achterhoek A1'. Verder overwegen wij om twee mobiele meetstations in te zetten om inzicht te krijgen in de bijdrage van lokale bronnen.

Tot slot werken wij aan citizen science: burgerwetenschap. Hiermee betrekken we inwoners bij het onderwerp lucht en het draagt bij aan bewustwording. Wij bekijken hoe we citizen science een plaats kunnen geven bij de uitwerking van de ambitie 'meten is weten en van daaruit naar actie'.

Wat doen we in 2024?

Wij werken aan schone lucht via twee sporen:

- Beheersen, bewaken, meten en monitoren. De werkzaamheden voor dit spoor staan onder het kopje 'Data en monitoring'.
- Aanpak van diverse bronnen middels het SLA.

Wij pakken de volgende activiteiten op voor de verschillende SLA-thema's:

- *Mobiliteit*. Wij voeren de SLA-maatregelen op het gebied van mobiliteit uit. Verder voegen wij criteria toe aan de aanbesteding van een schoon eigen wagenpark. Tot slot leveren we input voor het onderzoek naar snelheidsverlaging op provinciale wegen.
- *Mobiele werktuigen*. Wij schalen de inzet van 'zero emissie' werktuigen bij projecten van de provincie op. Dit doen we door het inkoopproces verder te implementeren volgens het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen. Bij het convenant horen verschillende eisen aan de in te zetten mobiele werktuigen.
- *Houtstook*. Het aanpakken van de verontreiniging en overlast door houtstook is vooral een taak van gemeenten. Wij faciliteren gemeenten door het organiseren van een Gelderse werkgroep Houtstook waarin we kennis en ervaring met elkaar uitwisselen.

- *Industrie.* Wij voeren een pilot ‘gezonder vergunnen in samenspraak met bedrijven en omgeving’ uit. Dit doen we samen met de gemeenten Nijmegen en Beuningen. Met dit project ontwikkelen we een systematiek voor gezonder vergunnen met draagvlak van de omgeving en betrokkenheid van bedrijven. Aanvullend hierop onderzoeken wij de mogelijkheden om scherper vergunnen te verankeren in provinciaal beleid.
- *Binnenvaart en havens.* Wij gaan gemeenten stimuleren om gebruik te maken van differentiatie van haventarieven als het convenant emissielabel binnenvaart afgesloten wordt. Verder stimuleren wij modal shift naar meer transport met binnenvaartschepen via de logistiek makelaars modal shift.
- *Landbouw.* Wij brengen de aanbevolen SLA maatregelen in bij de regio arrangementen.
- *Lokaal Uitvoeringsplan SLA.* Het aandeel van Gelderland aan het SLA vertalen we in een Lokaal Uitvoeringsplan. Dit Lokaal Uitvoeringsplan bestaat uit de vaste SLA-maatregelen. Daarnaast bestaat het uit activiteiten van andere beleidsgebieden, zoals mobiliteit en Agrifood, die bijdragen aan een betere luchtkwaliteit. Wij actualiseren het Lokaal Uitvoeringsplan jaarlijks. Het Lokaal Uitvoeringsplan van 2024 is opgenomen in de bijlage.

Overige activiteiten:

- *Varend ontgassen.* Ontgassen door schepen is een bron van luchtverontreiniging. In 2017 heeft provincie Gelderland een ontgassingsverbod opgenomen in de Omgevingsverordening. De planning is dat er op 1 juli 2024 een landelijk verbod ingaat. Mogelijk dat het verbod in twee fases ingaat: fase één per 1 juli 2024 en fase twee een paar maanden later omdat er meer tijd nodig is voor besluitvormingsprocedures bij het Rijk. De provincie heeft een rol bij toezicht en handhaving van het provinciale verbod en bij vergunningverlening voor ontgassingsinstallaties. We doen dit samen met de Omgevingsdienst Regio Nijmegen, DCMR Milieudienst Rijnmond, Inspectie Leefomgeving en Transport en andere provincies in IPO verband. De verwachting is dat varend ontgassen nog het hele jaar inzet gaat vragen.
- *Advisering en vragen.* Wij adviseren bij milieuvraagstukken, beantwoorden (complexe) vragen en behandelen klachten.

Risicoanalyse

Wij voeren een risicoanalyse lucht uit. Aspecten hiervan zijn veranderingen onder de Omgevingswet, de herziening van de Europese Richtlijn Luchtkwaliteit (en van de Europese normen) en het landelijk verbod op het varend ontgassen dat naar verwachting op 1 juli 2024 van kracht wordt.

Doorkijk naar 2025

Het SLA loopt door tot 2030. Het vraagt gedurende de hele periode om inzet en samenwerking met (SLA-) partners. Er ligt meer aandacht op samenwerking met gemeenten. Wij verwachten dat dit zich vertaalt in meer regionale samenwerkingsverbanden en meer Gelderse gemeenten die het SLA ondertekenen. Als de Europese normen inderdaad aangescherpt worden, wordt de benodigde inzet op lucht waarschijnlijk groter.

De meetprojecten lopen ook na 2024 door. Het project Arnhem Pleijweg is permanent. In Zutphen en Lochem meten wij tot een jaar na afronding van de herinrichting van de wegen. In 2025 verschijnt de volgende versie van het GGD-rapport Luchtkwaliteit en Gezondheid.

3.2.2 Geur

Uitdagingen

Geuroverlast is een duidelijk merkbaar effect van sommige luchtgedragen stoffen. Blootstelling aan langdurige geuroverlast kan stress gerelateerde gezondheidseffecten oproepen zoals hoofdpijn, misselijkheid en vermoeidheid.

Wij richten ons op het beperken van geuroverlast die ontstaat bij industriële bedrijven waar de provincie bevoegd gezag voor is. Geur van agrarische bedrijven valt onder andere regelgeving. Hiervoor zijn de gemeenten het bevoegd gezag.

Vanwege de verspreide bevoegdheden tussen provincies en gemeenten op het thema geur kan er een lappendeken aan geurregels ontstaan. In IPO-verband kijken wij daarom met elkaar hoe we hierop kunnen acteren.

Wij voeren onze taken op geur uit via de VTH-taken bij de omgevingsdiensten.

Accenten in de uitvoering 2024

Wij besteden in 2024 bijzondere aandacht aan:

- Kennisoverdracht naar gemeenten.
- Harmonisering beleid met betrekking tot geurregels bij gemeenten.

Mijlpalen 2024

- Afronden inventarisatie geur bij gemeenten.

Wettelijke taken

De wettelijke bevoegdheid voor geur ligt primair bij gemeentelijk niveau. Voor bedrijven waar de provincie bevoegd gezag voor is en waar geur een issue is, worden geurnormen opgenomen zoals opgenomen in de beleidsregel 'Geur industriële bedrijven (niet-agrarisch) Gelderland 2024'.

Data en monitoring

De geursignaleringskaart bevat de geurcontouren van bedrijven of inrichtingen waarvoor provincie Gelderland de milieuvergunningen verleent. In het bestand zijn de provinciale (industriële) bedrijven opgenomen, waarvan bekend is dat zij geurrelevant zijn. De geurzones zijn gebaseerd op de vergunde emissies van een bedrijf. De geurzones geven dus niet de werkelijke geurkwaliteit aan, maar de toegestane belasting. De gemeentelijke bedrijven zijn niet opgenomen. Wij geven de ODRN de opdracht om deze kaart actueel te houden.

Wat doen we in 2024?

Wij hebben de ambitie dat de geuroverlast van bedrijven waar wij bevoegd gezag van zijn zo laag mogelijk is. Dit doen we op de volgende manieren:

- Kennisontwikkeling en -deling via het Platform Geur Gelderland & Overijssel.
- Enquête naar gemeenten of en hoe zij geur hebben opgenomen in hun omgevingsplan en welke rol zij zien voor provincie Gelderland.
- De ambitie geur uit de kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) verder concretiseren samen met onze partners.
- Actueel houden van de beleidsregel geur bedrijven (niet-veehouderijen) Gelderland 2024.
- Deze beleidsregel laat zien hoe we bij vergunningverlening van bedrijven waarvoor wij het bevoegd gezag zijn, omgaan met het aspect geur.
- Onderzoeken of en hoe de IPO-handreiking Geurhinder (Q2-2024) geïmplementeerd kan worden in onze werkwijze in de subwerkgroep Geur van de IPO-werkgroep Gezonde Leefomgeving kijken we gezamenlijk naar de rol en handelingsmogelijkheden van de provincies.
- Geursignaleringskaart bijhouden en onderzoeken hoe wij deze verder kunnen inzetten.
- Ontwikkelingen volgen om te komen tot een landelijk geurbeleid waarbij zowel geur van industriële en agrarische bedrijven wordt meegenomen.
- Uitvoeren risicoanalyse en monitoringsscan.

Risicoanalyse

Rondom het thema geur is er op dit moment nog geen risicoanalyse uitgevoerd.

Doorkijk naar 2025

- Platform Geur Gelderland & Overijssel verder uitbreiden en faciliteren.
- Landelijke ontwikkelingen geurbeleid bijhouden.

3.3 Bodem en ondergrond**Uitdagingen**

Er is een toenemende druk op het gebruik van bodem en ondergrond. Dit gebeurt in zowel het stedelijke als in het landelijke gebied. De gezondheid van mensen kan bijvoorbeeld worden aangetast door blootstelling aan bodemverontreiniging. Daarnaast heeft de bodemkwaliteit effect op kwetsbare functies als natuur en drinkwater. Naast de aandacht voor de chemische kwaliteit, zijn ook andere eigenschappen van de bodem van belang voor een gezonde leefomgeving. Een vitale bodem zorgt voor voedselzekerheid en voedselveiligheid. Ook draagt een vitale bodem bij aan het beperken van wateroverlast en hittestress. Daarnaast kan de bodem energie leveren en zorgen voor CO₂-vastlegging, waarmee klimaatdoelen worden bereikt.

Wij willen een gezond, robuust en duurzaam bodem- en watersysteem, zowel in biologisch, chemisch als fysisch opzicht. Daarmee borgen we dat de kwaliteit van het natuurlijk systeem op lange termijn. Zo kunnen we de gebruiksmogelijkheden van bodem en ondergrond optimaal benutten, nu en in de toekomst.

Accenten in de uitvoering 2024

Wij besteden in 2024 bijzondere aandacht aan:

- Het toepassen van ‘water en bodem sturend’ in gebiedsprocessen.
- Het inzichtelijk maken van de kwaliteit van landbouwbodems en het stimuleren van duurzaam bodembeheer.
- Het inzichtelijk maken van de impact van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn voor de provincie.
- Het uitwerken van een aantal bodemtaken onder de Omgevingswet.

Mijlpalen 2024

- Afronding van het saneringstraject van vijf tot acht spoedlocaties.
- Afronding van historisch onderzoek van verdachte PFAS-locaties en uitvoering van verkennend onderzoek van verdachte locaties.
- Vaststelling van de bouwsteen landbouwbodems voor het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland. Als onderdeel daarvan zijn kwaliteitskaarten van landbouwbodems opgesteld.

Wettelijke taken

De provincie voert wettelijke bodemtaken onder de Omgevingswet uit voor grondwater en voor complexe bedrijven. Onder het overgangsrecht van de Wet bodembescherming verricht de provincie onderzoek en sanering van spoedlocaties. Samen met gemeenten is de provincie verantwoordelijk voor de [zorgplicht](#). De provincie behandelt meldingen van ontgrondingen en toetst deze aan de omgevingsverordening. Voor geothermieprocedures in het kader van de Mijnbouwwet vervullen wij onze wettelijke adviestaak.

Data en monitoring

Wij willen over relevante provinciale of landelijke data van bodem en ondergrond beschikken. In 2024 doen wij een analyse over de data die we hiervoor al hebben. Hierin beoordelen wij de kwaliteit van deze kaarten en analyseren wij welke data nog ontbreekt. Enerzijds betreft dit data over de biologische, chemische en fysische eigenschappen van de bodem. Anderzijds betreft dit data die direct relateert aan het functioneren van de bodem.

Wij ontwikkelen de huidige toestandsindicatoren en laten die aansluiten bij het begrip ‘gezonde bodem’. De toestandsindicatoren betreffen allereerst het organische stofgehalte in landbouwbodems. Daarnaast omvatten de toestandsindicatoren ook het aantal nog te saneren spoedlocaties. Wij sluiten daarmee aan bij de EU-bodemstrategie. Ook stelt de uitwerking van ‘water en bodem sturend’ eisen aan informatie over bodemgebruik.

Verder gaan wij na hoe we informatie van VTH-uitvoering kunnen gebruiken bij de beoordeling van de bodemsituatie in Gelderland. Omgekeerd willen wij de data gebruiken om voor het VTH-proces eventuele aandachtspunten mee te geven. Hierbij houden we rekening met de verschuiving van de rol van provincie naar gemeenten als beheerder van data over chemische bodemkwaliteit. Tenslotte bereiden wij ons voor op de toevoeging van bodemkwaliteitsgegevens in de basisregistratie Ondergrond.

Wat doen we in 2024?

Kennisdeling en beleidsontwikkeling

- In het Gelders Ondergrond Overleg (GOO), het kennisnetwerk van overheden in Gelderland voor bodem en ondergrond, ontwikkelen en delen we kennis. Voorbeelden zijn de voorgenomen kennisspecials over water en bodem sturend, bodem in de Omgevingswet, circulair terreinbeheer, toezicht, bodemenergie en secundaire bouwstoffen. Hierbij onderzoeken we ook met welke beleidsinstrumenten we hier het beste sturing aan kunnen geven.
- In IPO-verband dragen wij bij aan landelijke beleidsontwikkelingstrajecten: EU-bodemmonitoringsrichtlijn, herijking bodemregelgeving, herijking diepe plassenbeleid, programma Bodem en Ondergrond, en de implementatie van water en bodem sturend.

Water en bodem sturend voor ruimtelijke planvorming:

- Wij gaan de landelijke uitgangspunten voor water en bodem sturend inbrengen bij de gebiedsprocessen. Voorbeelden hiervan zijn 'niet afwentelen', 'meer rekening houden met extremen' en 'minder afdekken, minder vergraven, niet verontreinigen'. Daarmee zorgen we dat ruimtelijke keuzes gebaseerd worden op een robuust water- en bodemsysteem.

Milieuhygiënische bodemkwaliteit:

- We ronden onze taak voor de uitvoering van bodemsaneringen in de komende jaren af.
 - Afhandeling van vijf locaties van de spoedlijst in 2024.
 - Afkoping van één langdurige monitoringsverplichting van de provincie en deze onderbrengen bij Stichting Bodembeheer Nederland.
 - Sanering door de provincie van woonwijk Zeestraat te Harderwijk dit jaar uitvoeren en afronden.
 - Afhandeling van één stimuleringssubsidie bij saneringen door bedrijven.
- De resterende VTH-taken van de provincie laten wij door de Omgevingsdienst Regio Arnhem en de Omgevingsdienst Regio Nijmegen uitvoeren. Er is hierbij intensief contact tussen de medewerkers van de provincie en omgevingsdiensten.
- Daar waar nodig vullen wij actief onze taak voor de zorgplicht in. Dit doen wij door locaties te onderzoeken waar de bodemkwaliteit mogelijk tot risico's voor gezondheid of milieu kan leiden. Samen met gemeenten hebben wij de taak (toezicht op de zorgplicht) om dat soort locaties te onderzoeken en waar nodig te saneren. In heel Gelderland onderzoeken we aandachtlocaties PFAS. Wij voeren onderzoek uit naar mogelijke PFAS-depositie bij acht locaties. In een gebied in Noordoost-Gelderland nabij Goor onderzoeken we of sprake is van asbestverontreiniging. Verder stimuleren we een efficiënte aanpak van bodemkwaliteitsvraagstukken. Zo werken we een handelingskader uit voor de technische aanpak en saneringsmogelijkheden van bodemverontreiniging bij drugsafval. Ook onderzoeken wij met partners het duurzaam hergebruik van PFAS-houdende klei door toepassing in bakstenen. Tevens zijn wij alert op het voorkomen van staalslakken door toepassing van dit materiaal. In het netwerk GOO gaan wij na of gemeenten en de provincie hier aanvullende voorwaarden op moeten stellen.
- Wij volgen in de komende periode de landelijke, beleidsmatige ontwikkelingen over de onderwerpen zorgplicht en Zeer Zorgwerkkende Stoffen en stemmen daarover af in IPO-verband. Wij verwerken de uitkomsten daarvan in onze aanpak van dit soort situaties.

Ontgrondingen en diepe plassen:

- Het huidige provinciale ontgrondingenbeleid is verouderd en gaan we aan de hand van landelijke ontwikkelingen en provinciale belangen herzien. Wij willen meer sturing geven aan de inrichting van deze ontgrondingen en daarom een afwegingskader ontwikkelen. De beperking van overlast en nazorg zijn aspecten die we daarin meenemen.
- Wij brengen de samenhang tussen ontgrondingenbeleid en diepe-plassen-beleid in kaart. Wij volgen actief de ontwikkeling van het landelijke diepe-plassen-beleid en zullen ons provinciaal belang daarbij naar voren brengen.

Vitale bodems:

- Vitale en duurzaam beheerde landbouw- en natuurbodems leveren waardevolle ecosysteemdiensten. Voorbeelden hiervan zijn productie van landbouwgewassen, waterregulatie en de vastlegging van CO₂ vastleggen in de vorm van organische stof. Vitale bodems dragen zo bij aan veel beleidsopgaven. In het programma Vitaal Landelijk Gebied Gelderland werken we dit uit voor landbouwbodems. Zo zorgen wij voor inzicht in de ligging van waardevolle landbouwbodems. Met dit inzicht kan in gebiedsprocessen aandacht aan de bescherming van deze landbouwbodems worden gegeven. Wij stimuleren de opstart van een werkend systeem voor carbon credits met landbouwbodems.
- In de agrarische sector is behoefte aan kennis over duurzaam bodembeheer. We dragen bij aan landbouweducatie door middel van bijvoorbeeld bodemcursussen en bodemcoaches.
- Wij werken aan een maatwerkregel voor omgevingsplannen voor integrale waardering van chemische, fysische en biologische aspecten van de toepassing 'klei in zand'. Zo creëren we kansen om circulair om te gaan met vrijkomende grond. In het Europese project [LIFE CO₂SAND](#) werkt de provincie hiervoor samen met onder andere boeren en Rijkswaterstaat.

Energietransitie en klimaat:

- Voor de transitie naar duurzame energie stimuleren we het gebruik van bodemenergie en geothermie. Daarbij geldt wel de randvoorwaarde dat dit gebruik op termijn houdbaar is en past bij de andere functies van de ondergrond, zoals drinkwaterwinning. Wij verkennen met welke instrumenten het mogelijk is om beter te sturen op de toepassing van ondergrondse energiesystemen. In meerdere regio's loopt het stimuleringsprogramma voor toepassing van geothermie.

Risicoanalyse

Voor de thema's ontgrondingen en bodemsanering voeren we een risicoanalyse uit voor de VTH-aspecten. Daarmee wordt de uitvoerings- en handhavingsstrategie onderbouwd. Ook voor niet-VTH-aspecten gaan we in 2024 een risicoanalyse uitvoeren van onze taken en opgaven voor bodem en ondergrond.

Doorkijk naar 2025

Wij maken voor de periode vanaf 2025 een langjarige doorkijk op onze activiteiten voor bodem en ondergrond. De beleidsontwikkeling en projecten voor het thema bodem en ondergrond lopen over het algemeen door in 2025. Het gaat vaak om langjarige inspanningen om duurzaam bodembeheer te stimuleren. Een deel van de activiteiten financieren we met SPUK-middelen van het Rijk. Voor de uitvoering zijn wij afhankelijk van de toezegging door het Rijk op onze aanvragen hiervoor.

3.4 Geluid en stilte**Uitdagingen**

Geluid is één van de factoren die de kwaliteit en beleving van de leefomgeving bepalen. Er is steeds meer bekend over de invloed van geluid(overlast) op de gezondheid van mensen. Dat maakt het extra belangrijk om geluidbelasting mee te wegen bij zowel beleidskeuzes als de uitvoering daarvan. Vooral in deze tijd waarin ruimtelijke opgaven groot zijn en er sprake is van verstedelijking speelt de kwaliteit van de leefomgeving een belangrijke rol. Onze ambitie is om een woon- en leefomgeving te realiseren waarin geluidbelasting van industrie en wegverkeer zo min mogelijk invloed heeft op de gezondheid van de inwoners.

De geluidbelasting veroorzaakt door de industrie en windturbines beheersen we met vergunningen, toezicht en handhaving. De omgevingsdiensten voeren deze taak namens ons uit.

Voor het beheersen van de geluidbelasting en -overlast door provinciale wegen hebben we het Actieplan Geluid 2018-2022 vastgesteld¹. Hierin staat ons beleid over de aanpak van geluidhinder, het verminderen van bestaande knelpunten en een evaluatie van het gevoerde beleid.

Tot slot is er geluidbelasting van de luchtvaart. Voor de luchtvaartterreinen waar de provincie het bevoegd gezag is kunnen we grenswaarden vaststellen voor de geluidbelasting. Voor het luchtverkeer, grote burgerluchtvaart en militaire luchtvaart is de provincie niet bevoegd gezag. Om deze overlast te beperken overlegt de provincie met het Rijk.

Accenten in de uitvoering 2024

Wij besteden in 2024 bijzondere aandacht aan:

- Het opstellen en vaststellen van het Actieplan Geluid 2024-2028.
- Het opstellen en vaststellen van geluidproductieplafonds (GPP's) voor alle provinciale wegen.

Mijlpalen 2024

- Vastgesteld Actieplan Geluid 2024-2028.
- Saneringslijst woningen met te hoge geluidbelasting.
- Vaststellen GPP's voor alle provinciale wegen.
- Inrichten Monitoringsprogramma.
- GPP Twee bijeenkomsten Platform Lucht en Geluid.
- Vragen, meldingen en klachten over wegverkeerslawaaï en stiltegebieden zijn afgehandeld.

¹ De geldigheid is vanwege uitstel van de Omgevingswet verlengd tot 18 juli 2024.

Wettelijke taken

Onder de Omgevingswet geldt een algemene zorgplicht. Wij zijn verantwoordelijk voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Het beheersen van de geluidbelasting van industrie, wegen en luchtvaart via VTH-taken, Actieplan Geluid en GPP's is een wettelijke taak. Stiltegebieden dragen bij aan een gezonde fysieke leefomgeving.

Het recht op informatie en dus de plicht om deze te verstrekken, ligt vast in de Grondwet en de Wet open overheid.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet moeten voor provinciale wegen GPP's worden vastgesteld en gemonitord. Wanneer hierdoor een te hoge geluidbelasting ontstaat bij woningen, volgt er een verplichte sanering.

Data en monitoring

Wij zijn beheerder van de data van de geluidbelastingkaarten. De broninformatie hieruit verkrijgen wij van andere partijen (onder andere Mobiliteit voor gegevens provinciale wegen).

De geluidbelastingkaarten zijn toegankelijk via de Atlas Leefomgeving. Deze informatie gebruiken we ook bij het vaststellen van de GPP's.

Voor de jaarlijkse monitoring van de GPP's stellen we in 2024 een monitoringsprogramma op voor het bewaken van de GPP's en het registreren van de geluidbelasting van de provinciale wegen.

Wat doen we in 2024?

Actieplan Geluid (wettelijke taak)

- Beperken geluidbelasting: onderzoek naar op welke trajecten bij onderhoud realisatie stil asfalt of andere maatregelen doelmatig is.
- Actualisatie Actieplan Geluid 2024-2028, vast te stellen in 2024.
- Opstellen saneringslijst met woningen met te hoge geluidbelasting.

Innovaties geluidreducties

- Wij volgen de ontwikkelingen over het verbeteren van technische middelen voor de aanpak geluidbelasting (zoals nieuwe materialen voor geluidschermen of diffractoren²) en als daar aanleiding voor is testen we in pilotprojecten de mogelijkheden van te realiseren geluidreducties.

² Een diffractor is een element met gleuven van verschillende dieptes. Geluidsgolven 'schieten' deze gleuven in en gaan resoneren. Geluid gedraagt zich als water. Het zoekt de weg van de minste weerstand. De storende geluidsgolven boven de diffractor buigen daarom af naar boven. Met als gevolg een stillere zone naast de weg.

Behandelen geluidklachten (wettelijke taak)

- Afhandelen van vragen, meldingen en klachten over wegverkeerslawaaï en stiltegebieden.

Implementatie Omgevingswet (wettelijke taak)

- Vaststelling GPP's langs provinciale wegen.
- Vastgelegde geluidruimtes andere bronbeheerders kwantificeren en bijhouden.
- Opstellen monitoringsprogramma voor jaarlijkse monitoring GPP's.
- Meedenken over andere mogelijkheden om informatie uit te wisselen met de landelijke voorziening voor geluidgegevens (CVGG).

Stiltebeleid

- Bewaken beperking geluidbelasting door menselijke activiteit in stiltegebieden.
- Met opdrachtgeversteam VTH (OT-VTH) en afdeling VTH in overleg over handhaving van de regels in de Omgevingsverordening.
- Onderzoek naar gebruik en kwaliteit stiltegebieden.
- Aan de hand van de uitkomsten van bovengenoemd onderzoek overwegen of aanvullende maatregelen in de communicatieve sfeer nodig zijn om de kwaliteit en het gebruik van stiltegebieden te borgen.

Samenwerking

- Deelname aan werkgroepen en organiseren van bijeenkomsten zoals genoemd bij 'Samenwerken met partners'.

Luchtvaart

- Deelname CRO Teuge: afstemming tussen luchthaven en omgeving over de effecten van ontwikkelingen op de luchthaven.
- Regulier overleg met Rijksoverheid onder andere over luchtruimherziening en luchtvaartnota.
- Actualiseren beleidskaders luchtvaartterreinen.

Risicoanalyse

Wanneer de fysieke leefomgeving onvoldoende wordt beschermd tegen geluidoverlast, dan leidt dit tot gezondheidsschade. Doel van de provincie is het zorgdragen voor een gezonde en veilige leefomgeving.

De risico's liggen vooral bij eventuele aansprakelijkheid voor schade bij het niet uitvoeren van de wettelijke taken en imago schade bij het niet volgen van eigen beleidsuitgangspunten.

Doorkijk naar 2025

De reguliere taken komen jaarlijks terug.

Nadat in 2024 het Actieplan Geluid 2024-2028 is vastgesteld, starten we met de uitvoering daarvan. Bij onderhoud aan provinciale wegen adviseren we over de mogelijke maatregelen om geluid te reduceren.

De GPP's die voor alle provinciale wegen zijn vastgesteld gaan we beheren en monitoren waarbij we eventuele wijzigingen in de GPP's verwerken. We starten met een uitvoeringsprogramma voor de sanering van woningen met een te hoge geluidbelasting.

3.5 Externe veiligheid

Uitdagingen

Externe veiligheid gaat over de risico's van gevaarlijke stoffen door het gebruik, de productie, de opslag en het transport over binnenwater, over de weg, over het spoor of via een pijpleiding. Externe veiligheidsaspecten moeten worden meegenomen bij vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven waar de provincie het bevoegd gezag is. Daarnaast zijn deze aspecten belangrijk bij het in werking hebben van luchthavens en windturbines. We streven naar een gezonde en veilige leefomgeving die ook zo door omwonenden wordt ervaren.

Er zijn veel ontwikkelingen in de maatschappij die ook hun invloed hebben op externe veiligheid zoals de energietransitie, klimaatverandering, woningbouwopgave en meer vervoer gevaarlijke stoffen over spoor. We moeten bekijken welke invloed deze ontwikkelingen hebben op de risico's en effecten van ongevallen met gevaarlijke stoffen en hoe wij daar als provincie mee om moeten en willen gaan. Provinciaal beleid is ook behulpzaam als toetsingskader voor gemeentelijk beleid.

Accenten in de uitvoering 2024

Wij besteden in 2024 bijzondere aandacht aan:

- Het actualiseren van het externe veiligheidsbeleid uit 2019 door het uitvoeren van een beleidsanalyse externe veiligheid.
- De Gelderse inbreng in landelijke overlegstructuren met betrekking tot Robuust Basisnet (vervoer gevaarlijke stoffen over spoor) en toekomstige stromen waterstofrijke energiedragers, zoals ammoniak.
- Het intensiveren en stimuleren van de kennisoverdracht naar en binnen de Gelderse omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en gemeenten met het Gelders Externe Veiligheids Overleg (GEVO).

Mijlpalen 2024

- Beleidsanalyse huidige externe veiligheidsbeleid provincie Gelderland. Bouwsteen voor de omgevingsvisie.
- Deelname gemeenten aan het GEVO.
- Monitoringsplan met duidelijke en goed onderbouwde indicatoren.

Wettelijke taken

De provincies hebben vanuit de Wet veiligheidsregio's (artikel 45) de verplichting om een Risicokaart op te stellen. Deze Risicokaart is te zien via de Atlas Leefomgeving. Het doel van de Risicokaart is dat burgers de risico's in hun woon- en leefomgeving kunnen zien en dat het de professionals helpt bij hun werk om rampen en zware ongevallen te voorkomen en te bestrijden. De Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) voert deze taak voor ons.

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) van de Omgevingswet staat wanneer er een vergunningplicht geldt voor een milieubelastende activiteit. In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan de beoordelingsregels voor externe veiligheid voor een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit. De ODRN voert deze VTH-taken uit.

Data en monitoring

Wij leveren de data voor de Risicokaart aan bij de Atlas Leefomgeving. Deze data gebruiken we ook zelf voor analyses en monitoring. Voor de monitoring van ons beleid maken we ook gebruik van data uit de landelijke Brzo-monitor (Besluit risico's zware ongevallen). In 2024 gaan we de monitoring met behulp van dataplein-aanpak op een hoger kwaliteitsniveau brengen.

Wat doen we in 2024?

Vergunningverlening, toezicht en handhaving bij Seveso³- RIE4³- en complexe bedrijven:

- Een aantal risicovolle milieubelastende activiteiten, zoals een Seveso-inrichting, is vergunningsplichtig. De ODRN is één van de zes omgevingsdiensten in Nederland die de VTH-taken voor Seveso- en RIE4-bedrijven uitvoert. Zij doet dit ook voor de provincie Overijssel. Het Uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Provincie Gelderland gaat hier nader op in.
- De ODRN heeft eind 2023 van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) de opdracht gekregen om de aandachtsgebieden van Seveso-bedrijven te herberekenen. We bekijken of er nog andere bedrijven zijn waarvan een aandachtsgebied berekend moet worden.
- Alle aandachtsgebieden worden straks openbaar op de Atlas Leefomgeving. Vanwege de mogelijke ophef/verwarring die de aanduidingen (brand, explosie en gifwolk) kunnen geven is een goede communicatie naar bedrijven, gemeenten en burgers van belang. Samen met het ministerie IenW, VNG, ODNL en IPO gaan we dit uitvoeren.

³ Een Seveso-inrichting is een bedrijf die onder de Seveso-richtlijn (2012/18/EU) valt vanwege de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Onder de Omgevingswet is de term Brzo (Besluit risico zware ongevallen) vervangen door de term Seveso (Europese benaming).

³ RIE4: Richtlijn industriële bedrijven, hoofdgroep 4 (Chemische industrie).

Datum

22 maart 2024

Zaaknummer

2024-003087

Blad

22 van 24

Samenwerking en kennisdelen:

- Voortzetten Gelders Externe Veiligheids Overleg (GEVO) met de Gelderse omgevingsdiensten. We bekijken hoe we dit overleg kunnen verbreden naar gemeenten.
- Deelnemen aan de IPO-werkgroep Externe Veiligheid als secretaris.
- Deelnemen aan de landelijke discussie over toekomstige stromen waterstofrijke energiedragers. De risico's hiervan in beeld brengen voor provincie Gelderland met betrekking tot de woningbouwopgave en de toename transport van gevaarlijke stoffen zoals ammoniak over spoor en water en via buisleidingen.
- Het landelijke programma Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid (MVO) loopt eind 2024 af. Wij denken met onze partners (IPO, VNG en Rijk) over de opvolging en financiering van dit programma.

Kennis over risico's in beeld brengen:

- We bekijken of ons huidige beleid uit 2019 nog toereikend is gezien de veranderende leefomgeving en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze analyse zal een bouwsteen zijn voor de nieuwe omgevingsvisie. Hierbij zal nadrukkelijk inbreng van onze stakeholders gevraagd worden.
- We onderhouden digitale informatie over veiligheidsrisico's via verstreken opdracht aan ODRN over het bijhouden van de Risicokaart/Atlas Leefomgeving.
- We zijn beleidsmatig betrokken bij het landelijk project Portaal Risicokaart.
- We brengen de Gelderse visie over EV-aspecten in bij landelijke programma's zoals Robuust Basisnet als dat nodig is. Door de energie- en grondstoftransitie zal het transport van gevaarlijke stoffen vermeederen. Door de woningbouwopgave in onder andere spoorzones zullen mensen dichterbij risicobronnen verblijven.
- We leveren inbreng aan het programma Bereikbaarheid over spoorgoederenvervoer en Basisnet en aan het programma Energietransitie overwindturbines en vervoer toekomstige stromen waterstofrijke energiedragers via spoor, water of buisleidingen.
- We bekijken of en hoe we een inbreng kunnen hebben in het gebiedsgericht werken.
- We evalueren de indicatoren van beleidsmonitoring. Het doel hiervan is om te kijken of dit de juiste indicatoren zijn om de ambitie 'een veilige fysieke leefomgeving waarbij de mensen die er wonen of werken voldoende beschermd zijn' uit de kadernotitie Gezonde Leefomgeving (PS2023-1178) te behalen.

Risicoanalyse

De kans op een ongeval met gevaarlijke stoffen is klein. Maar als er iets gebeurt is de impact op mens en milieu groot waarbij al snel naar het bestuur wordt gekeken.

De problemen op de arbeidsmarkt zorgen ervoor dat functies bij omgevingsdiensten op het gebied van Externe Veiligheid moeilijk ingevuld en vastgehouden worden. Dit kan problemen opleveren bij de VTH-taken van gemeenten en uiteindelijk dus de veiligheid van burgers in Gelderland in gevaar brengen.

Onvoldoende beleid en kaders bij provincie en gemeenten voor de ruimtelijke opgaven, woningbouw, de energietransitie, transport gevaarlijke stoffen leiden tot een grote kans op onveilige situaties en een onveilige leefomgeving.

Doorkijk naar 2025

Vanaf 2025 is er een nieuw landelijk Meerjarenplan Externe Veiligheid. Onze activiteiten zullen voor een groot deel hiervan afhankelijk zijn. De invulling hiervan zal echter pas halverwege 2024 bekend worden. Het is dus lastig om een doorkijk te geven naar de komende jaren.

In onze rol van kennisdeler en facilitator gaan we het Kennisnetwerk Omgevingsveiligheid omgevingsdiensten faciliteren en versterken.

We willen onderzoeken of en hoe gemeenten in Gelderland het onderwerp Externe Veiligheid in hun omgevingsplan hebben opgenomen.

Ten slotte willen we de uitkomsten van de beleidsanalyse inbrengen in de nieuwe omgevingsvisie.

4 Juridische consequenties

De Omgevingswet geeft de provincie de volgende instrumenten: omgevingsvisie, omgevingsverordening, projectbesluit, programma en omgevingsvergunning.

De Omgevingswet stimuleert participatie bij de inzet van instrumenten en beleid. Daarmee kunnen overheden op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. De wet zegt over participatie: “het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit”. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden. Over de uitvoering van de activiteiten in 2024 besluiten Gedeputeerde Staten. Hieronder valt ook de voorbereiding van de nieuwe omgevingsvisie. Over deze omgevingsvisie wordt geparticipeerd. Belanghebbenden kunnen aangeven wat zij belangrijk vinden voor het in stand houden en verbeteren van onze leefomgeving.

De omgevingsvisie moet rekening houden met de milieubeginselen: voorzorg, preventief handelen, bronbestrijding en de vervuiler betaalt. Dat staat in artikel 3.3 van de Omgevingswet. Daarnaast kan het bevoegd gezag bij het vaststellen van het omgevingsplan of de omgevingsverordening rekening houden met voorzorg. Hierbij kan het bevoegd gezag verwijzen naar zijn omgevingsvisie. Ook bij vergunningverlening of maatwerk kan voorzorg een rol spelen, zeker als dit past in de omgevingsvisie. Hierbij gaat het vooral om proportionele maatregelen om effecten of emissies zoveel mogelijk te vermijden.

Via de Invoeringswet Omgevingswet is de regelgeving over VTH uit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) opgenomen in paragraaf 18.3.2 (strategische en programmatische uitvoering en handhaving) van de Omgevingswet. Bij algemene maatregelen van bestuur (zoals het Omgevingsbesluit) stellen de betrokken bestuursorganen regels over de strategische en programmatische uitoefening van deze taken. Dat doen zij in het belang van een doelmatige uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak. In paragraaf 13.2.2 Omgevingsbesluit staan de strategische en programmatische uitvoering van handhaving. In artikel 13.6 Omgevingsbesluit staan de procescriteria en de grondslag voor onder andere de uitvoeringsagenda.

Datum

22 maart 2024

Zaaknummer

2024-003087

Blad

24 van 24

Onder de Omgevingwet zijn er twee cycli: een beleidsvormende (strategische) cyclus en een uitvoerende (operationele) cyclus. Samen worden zij ook de BIG-8 genoemd.

In een later stadium wordt tussen beleid en uitvoering met uitvoeringsprogramma's gewerkt ten behoeve van kwaliteitsborging samen met een sluitende planning- en controlcyclus.

Daarnaast heeft de provincie te maken met een aantal verplichte programma's: het Actieplan Geluid met de naleving van de geluidproductieplafonds, regionaal waterprogramma en beheerplan Natura 2000. Van de verplichte programma's hoort het actieplan geluid bij deze uitvoeringsagenda.

In veel gevallen volgt de verplichting om dit programma op te stellen uit Europese regelgeving. Zo ook de vier hierboven genoemde programma's. Een programma plicht volgt bijvoorbeeld ook uit een (dreigende) overschrijding van omgevingswaarden.

Het college van Gedeputeerde Staten is bij de provincie bevoegd om een programma op te stellen. De keuze voor een indeling van de programma's wordt in samenhang met de omgevingsvisie gemaakt. Daarom werken wij in 2024 met een uitvoeringsagenda en nog niet met een programma.

Op basis van deze juridische bepalingen dragen wij bij aan zowel de omgevingsvisie als ook de uitvoering op gezonde leefomgeving. De uitvoeringsagenda zorgt voor een concrete vertaling van kaders naar activiteiten. In het komende jaar vraagt het inzetten van beschikbare instrumenten om de doelstellingen te behalen extra aandacht.

5 Financiële consequenties

In de begroting van 2024 is een bedrag van € 10,99 miljoen beschikbaar voor Gezonde en Veilige leefomgeving. Dit bedrag is opgebouwd uit een bedrag van €5,5 miljoen aan structurele middelen. Van deze structurele middelen worden de wettelijke taken bekostigd voor zover die niet bij OTVTH liggen. Ook wordt van structurele middelen beleid gemaakt, het Schone Lucht Akkoord uitgevoerd en kennis ontwikkeld en gedeeld. Verder monitoren wij onze uitvoering en de impact die wij maken bij het in stand houden en verbeteren van onze leefomgeving.

Daarmee wordt uitvoering gegeven aan de besluiten in het kader van de herijking 'De Keuzes voor een duurzame toekomst' als onderdeel van de provinciale begroting 2023 (PS2022-804). Ook is structureel budget in overeenstemming gebracht met de uitvoering van onze wettelijke taken en bestuurlijke akkoorden op een basisniveau.

De overige € 5,49 miljoen bestaat uit incidentele middelen. Deze bestaan uit rijksmiddelen voor bodemsanering, externe veiligheid en middelen voor het Europese project LifeCO2Sand. Op deze Uitvoeringsagenda worden geen extra middelen uit het coalitieakkoord ingezet.

Een groot deel van de taken sluit aan bij werkzaamheden van OTVTH en de uitvoerende diensten. Wijzigingen in beleid hebben daarmee ook invloed op de uitvoering van onze taken. We werken nauw samen.

Met deze uitvoeringsagenda geven wij, vanuit de opdracht voor een gezonde en veilige leefomgeving, uitvoering aan het coalitieakkoord 2023-2027 'Gelderland gewoon doen'.